

НАСЛІДКИ КРИЗОВИХ ЯВИЩ В ЕКОНОМІЦІ

© Порошина К.О., Лакіза В.В., 2010

Розглянуто причини виникнення та наслідки кризових явищ в економіці. На основі аналізування літературних джерел розкрито вплив сучасної економічної кризи на економіки країн.

Ключові слова: циклічність, криза, депресія, піднесення (зростання)

IMPLICATIONS OF CRISIS IN THE ECONOMY

In this article was examined the causes and consequences of the crisis in the economy. On the basis of literary sources was open out the impact of current economic crisis on the economies.

Keywords: cyclical, crisis, depression, the rise (growth)

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Актуальність дослідження основних причин кризових явищ та пошук виходу з них визначається проблемами в економіках країн, падіннями окремих секторів економік та суперечностями економічного розвитку.

Потрібно усвідомлювати, що фактично з періодичністю 10–12 років світова економіка переживає цикл криз, характерних для капіталістичного виробництва. У цьому випадку ми в деякому вигляді спостерігаємо повторення ситуації 1997–1998 рр., коли світова економіка пережила чергову кризу. Не варто забувати, що багато в чому завдяки таким кризовим явищам відбувалося економічне піднесення. Такі піднесення та спади є логічними, адже це фази певного циклу функціонування економіки.

Безумовно, поточна криза помітно відрізняється від свого попередника десятирічної давності. Вона сильніша, і має низку ознак, схожих на Велику депресію 30-х років минулого сторіччя [3].

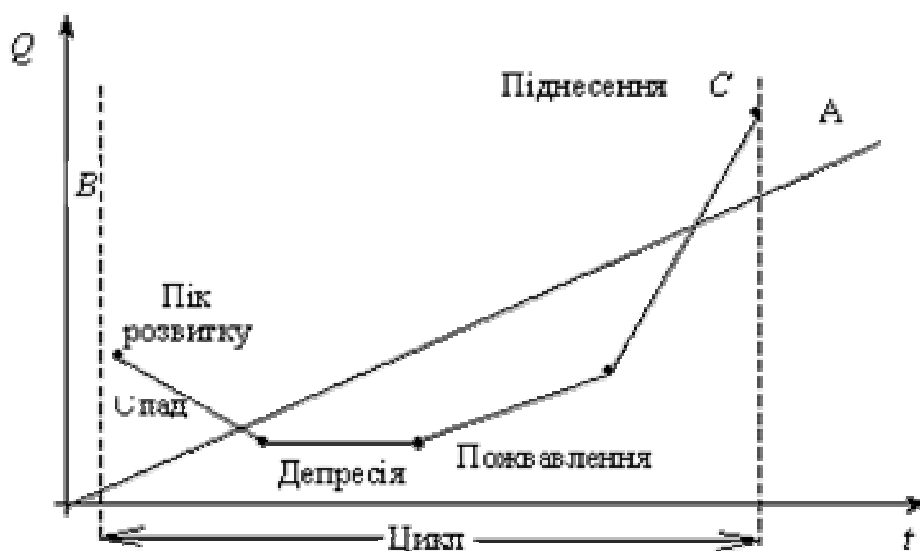
Аналіз останніх досліджень і публікацій за проблемою. Останнім часом розмови про кризові явища в економіці окремих країн та світу загалом стали популярними, вони сприймаються як щось, само собою зрозуміле [3]. Також зростає і кількість публікацій, що стосується тем про кризові явища в економіці. Широке коло питань, пов'язаних із концептуальною основою подолання кризових явищ в економіці, висвітлене в працях багатьох зарубіжних учених: М. Алексєєва, С.Г. Бєляєва, С.В. Валдайцева, А.Г. Грязьової, А.В. Гусєнкова, Г.П. Іванова, Ф. Кєне, Дж.М. Кейнса, М.Д. Кондратьєва, Е.М. Короткова, П.Самуельсона, М. Туленкова, Е.А. Уткіна, Л.В. Фомченкова, А. Чайнова, Й. Шумпетера та ін. Проблеми аграрних кризових явищ розглядаються у наукових працях вітчизняних економістів О.Ю. Амосова, М.В. Гладія, П.М. Макаренка, О.М. Онищенко, В.І. Перебийніса, П.Т. Саблука, В.В. Юрчишина; а також в газетах і журналах: “Українська Правда”, “Економічна Правда”, “The New Times”, “Дзеркало Тижня” та інших.

Цілі статті. Цілі статті були визначені з огляду та аналізу літературних джерел та публікацій за цією проблемою, і вони передбачають визначення впливу економічної кризи та шляхи її подолання, для того, щоби мінімізувати її негативний вплив.

Виклад основного матеріалу дослідження. “Криза – це механізм очищення економіки від слабостей” [1]. Функціонування ринкової економіки, як і будь-якої економічної системи, не є рівномірним і безперервним. Економічне зростання час від часу чергується з процесами застою та

спаду обсягів виробництва, тобто зниженням усієї економічної (ділової) активності. Такі періодичні коливання свідчать про циклічний характер економічного розвитку [12, с. 214]. Одним з основних недоліків ринкової системи є те, що ринкове саморегулювання на певному етапі зумовлює виникнення економічних криз, які надалі постійно його супроводжують. З'ясування структури економічного циклу, причин економічних криз має велике значення для пошуку шляхів їх уникнення. Економічний цикл – рух виробництва від початку попередньої до початку наступної кризи. Економічний цикл (у класичному трактуванні) об'єднує такі фази: кризу, депресію, поживлення та піднесення, яке знаходить своє остаточне відображення у новій кризі. Прояви економічних циклів можна побачити за рядом ознак – показників економічної активності, основними з яких є: рівень завантаженості виробничих потужностей; сукупні обсяги виробництва; загальний рівень цін; зайнятість населення (безробіття) та рівень його доходів; прибутки та курси акцій найбільших корпорацій; динаміка попиту на товари тривалого користування; інвестиції у нове будівництво тощо. Головне значення має фаза кризи, яка починає і завершує цикл. У ній зосереджено основні ознаки й суперечності циклічного процесу відтворення. Кожен цикл складається з чотирьох основних фаз: криза (депресія), поживлення, пік і спад. Основною з них є криза, яка формує цикл. Обґрунтування чотирифазної структури циклу зробив К. Маркс. Графічно це подано на рисунку, де OA – загальна лінія розвитку виробництва за значний період; Q – обсяг виробництва; t – час; BC – ламана лінія руху фаз циклу.

Отже, криза (гр. *Krisis* – поворотний пункт) – різке погіршення економічного становища в країні. Основними формами прояву кризи є значний спад виробництва, масові банкрутства підприємств (зокрема банків), значне зростання безробіття, фінансово-кредитна криза, падіння цін, зростання відсоткової ставки тощо [6]. Криза – це різке порушення існуючої рівноваги внаслідок диспропорцій, що зростають. Відбувається скорочення попиту на товари, а також виникає надлишок їх пропозиції. Труднощі зі збутом призводять до скорочення виробництва і росту безробіття. Зниження платоспроможності населення ще більше ускладнює збут. Усі економічні показники погіршуються. Відбувається падіння рівнів заробітної плати, прибутку, інвестицій, цін. Через «омертвіння» капіталу у вигляді нереалізованих товарів фірми відчувають брак грошових коштів для поточних платежів, тому швидко зростає плата за кредит – ставка позичкового процента. Курси цінних паперів падають, настає хвиля банкрутств і масового закриття підприємств [12, с. 215]. Криза змінюється депресією, або «тупцюванням на місці» [6].

Обґрунтування чотирифазної структури циклу

Депресія – це фаза циклу, яка виявляється в застої виробництва. На цій фазі відбувається просте відтворення, виробництво не збільшується, проте й не зменшується. Поступово

реалізуються товарні запаси, які виникли під час кризи через різке зменшення платоспроможного попиту. Рівень безробіття залишається високим, але стабільним. За умов скороченого виробництва ставка позичкового процента падає до свого мінімального значення. Проте поступово зростає сукупний попит і готуються умови для наступного поживлення виробничої та комерційної діяльності. Поживлення розпочинається з незначного зростання обсягу виробництва (у відповідь на зростання попиту) і помітного скорочення безробіття. Підприємці намагаються відновити прибутковність виробництва, нарощують інвестиції в нову, продуктивнішу техніку, що поживляє попит – спочатку на капітальні блага, а потім і на споживчі, адже зростає зайнятість. Поступово обсяг виробництва досягає попереднього найвищого рівня й економіка вступає у фазу піднесення. Піднесення (зростання) – це така фаза циклу, коли обсяг виробництва перевищує обсяг попереднього циклу і зростає високими темпами. Будуються нові підприємства, підвищується зайнятість, активізується попит на капітальні й споживчі блага, доходи та прибутки, зростають ціни й процентні ставки, жвавішає комерційна діяльність, прискорюється обіг капіталу. Таким чином, розпочинається справжній економічний бум, швидко економічне зростання, яке, проте, вже закладає основу для наступної нової кризи, котра і завершатиме цикл. Органічна цілісність циклу виявляється в тому, що в кожній з його фаз формуються умови для переходу до іншої. При цьому такий перехід здійснюється в основному на засадах ринкових регуляторів, отже, як правило, автоматично. Слід зазначити, що криза відрізняється від порушення рівноваги між попитом і пропозицією на будь-який товар чи в окремій галузі тим, що вона виникає в класичному розумінні як загальне надвиробництво, яке супроводжується стрімким падінням цін, банкрутством банків і масовою зупинкою та розоренням підприємств, ростом безробіття тощо. Слід розрізняти два типи криз: кризи надвиробництва і кризи недовиробництва. Так, останні були характерні у 90-х роках для всіх країн СНД, зокрема й України, де скорочення обсягу виробництва за ці роки становило понад 3/5. Причини економічного циклу. Існують різні точки зору щодо пояснення причин середніх економічних циклів. Серед них на увагу заслуговують такі: 1) циклічні коливання, зумовлені специфікою сфери обігу – незбігом у часі актів продажу товарів, послуг і оплати за них (проте це лише формальна можливість, а не реальна причина); 2) головна причина спаду – це суперечність між суспільним характером виробництва і приватною формою привласнення його результатів (К. Маркс, Ф. Енгельс та інші послідовники). Близько до цієї позиції стояли (ще до Маркса) й ті, хто економічний спад пояснював недоспоживанням значної маси людей, яке було викликане недоліками розподілу (Дж. Гобсон, Г. Мальтус); 3) цикл зумовлюється співвідношенням оптимізму і песимізму в економічній діяльності людей (В.Парето, А.Пігу); 4) цикл – результат технічних нововведень, що вимагає зростання інвестицій, а останні й спричиняють піднесення виробництва (Й. Шумпетер); 5) циклічність зумовлюється надлишком заощаджень і нестачею інвестицій у виробництво (Дж. Кейнс); 6) причиною циклів є невідповідність між грошовим капіталом і пропозицією (І. Фішер). Незважаючи на відмінності у підходах, практично всі згадані економічні концепції розглядають економічний цикл як породження внутрішніх причин [12, с. 213–214].

Нинішня глобальна господарча криза почалася як криза фінансова, далі логічно перейшла у кризу промислово-виробничу, валютну й набуває подальшого розвитку як криза соціальна. Пусковим моментом нинішньої кризи, її джерелом та причиною утворення великої боргової ями країн, за думкою експертів, слугувало банкрутство кількох потужних банків світового рівня, а по сутності – банківських систем. Причому, пусковий момент кризи було ініційовано майже одночасно в кількох країнах, хоча спочатку всі погляди спрямувалися на нью-йоркський Уолл-Стріт, де 40 % американських банків виявились під загрозою банкрутства. Тоді як одночасно в Україні цілком аналогічно "впав" наш знаменитий і стабільніший від усіх інших "Промінвестбанк". Причина банальна: банки роздали всі гроші на кредити інвесторам, виробникам, торговельникам тощо, а попит на їх продукцію знизився і повернення кредитів загальмувалося. Це, в свою чергу, збільшило попит на гроші, і так створився дефіцит коштів в динамічному обороті через їх "замороження" в нереалізованій готовій продукції на складах. Як наслідок: гальмування і зупинка виробництв, зменшення зарплат, соціальних виплат, збільшення безробіття тощо [2].

Стосовно глибшого розуміння “економічної кризи” варто навести деякі статистичні дані: об’єм виданих кредитів по всьому світі в 2010 р. скоротився на 1,9 трильйона доларів до 30,045 трильйонів доларів. Про це повідомляється в статистичному звіті Банку перспективності кредитування міжнародних розрахунків. У четвертому кварталі банки скоротили кредитування на 385 мільярдів доларів. В цілому з початку світової фінансової кризи у вересні 2009 року об’єм виданих кредитів впав на 3,8 трильйона доларів, або 11 відсотків від загального об’єму. У 2009–2010 р.р. різко скоротився як об’єм кредитів, виданих банкам, так і реальному сектору.

Зауважимо ще той факт, що декілька років тому ринок нерухомості зростав надшвидкими темпами (ресторани, торгівельні центри, офісні будівлі і готелі). Тепер, в 2010–2014 рр., має відбутися виплата по кредитах, узятих в роки будівельного буму, загалом на суму в 1,4 трлн доларів. В даний час під питанням повернення половини з них, оскільки позичальники заборговували більше, ніж коштує їх нерухомість.

Підстави для занепокоєння є. По-перше, з 2008 року вартість ділової нерухомості впала приблизно на 40 %. По-друге, складається напружена ситуація з орендою, з одного боку, багато будівель порожні, з іншого, орендна плата за останній час теж сильно впала, для офісних приміщень – на 40 %. Вже в 2011 році на неповерненні кредити американські банки можуть втратити від 200 до 300 млрд доларів. Під загрозою 40 % з 7560 банків США [4].

Руйнівні дії кризи із фінансового сегмента економіки вже сьогодні перекидаються на реальний сектор: спочатку на будівельну галузь (а це на Заході – основний індикатор економічної динаміки), далі – на автомобілебудування (у вересні в США продаж нових автомобілів упав на 27 %; схожі процеси відбуваються і в країнах ЄС). Наступними на черзі стали базові галузі: виробництво будівельних матеріалів та металургія і, нарешті, вся ланка виробничого процесу. Фінансова система і реальна економіка – це єдине ціле. Також слід звернути увагу на рішення Китаю про зменшення, через зниження світового попиту, виробництва сталі на 20 % [5].

Прикладом вищесказанного може слугувати замороження 80 об’єктів будівництва у Києві, а відомий концерн ІСД був вимушений згорнути велику програму технологічної модернізації підприємств на суму близько 2 млрд. дол. США, внаслідок цього виникла загроза значного збільшення безробіття.

Отже, економічна криза, що розгортається, є справді світовою. Жодна з країн, зокрема й Україна, не має будь-яких шансів уберегтися від її руйнівних наслідків. Українська економіка швидко і болісно зреагувала на кризу. Спад промислового виробництва, початок масштабних звільнень, різка девальвація гривні, втрата довіри до банківської системи – це незначний перелік кризи “по-українськи”. На економіку України світова криза вплинула через відкритість її економіки та залежності від зовнішнього кредитування. Врешті-решт Україна була зтягнута в боргову яму, адже позики були одним із рушіїв внутрішнього зростання на протязі останніх років. Кредитування сприяло збільшенню інвестицій і споживання. Водночас збільшення споживання та інвестицій супроводжувалося різким зростанням обсягів імпорту та дефіциту зовнішньої торгівлі. Не можна однозначно сказати, що 2008 р. був для української економіки вдалим чи навпаки, адже з одної сторони у весні 2008 р. НБУ через потужний приплив капіталу за фінансовим рахунком девальвував гривню, а з іншої, восени ситуація докорінно змінилася. Спостерігалось різке погіршення доступу до зовнішнього фінансування, а також відбувся відплив капіталу за фінансовими рахунками. Відбулась девальвація гривні, кредитування економіки фактично зупинилося, ризики дефолтів економічних суб’єктів різко зросли. Падало виробництво, знижувались зарплати, скорочувалась зайнятість, суттєво сповільнилось зростання ВВП в останньому кварталі 2008 р., що було зумовлене різким зменшенням промислового виробництва та поглибленням спаду у будівництві. У 2009 р. кризові явища в економіці України поглибилися. Іпотечний ринок США продовжував падати, зростали втрати фінансової системи, скорочувалась ліквідність. Поглиблення кризи означало подальше скорочення українського експорту та малу доступність зовнішнього фінансування. Це визначало економічну динаміку 2009 року: ВВП зменшилось на 5,5 %. Виробництво, орієнтоване на експорт, зменшувалось, що позначилось на суміжних галузях – добувній, промисловості, енергетиці, торгівлі та транспорті. Скорочення зазнали і галузі, що залежали від кредитування, зокрема будівництво та роздрібна торгівля [7]. Також в Україні

криза суттєво і болісно охопила гірничо-металургійний комплекс – шахти коксівного вугілля, залізородні шахти і кар'єри, коксохімічні й металургійні підприємства – який тісно пов'язаний із зовнішніми ринками експортними поставками, попит на які різко впав. Раніше продукція підприємств гірничо-металургійного комплексу становила майже половину загального експорту України і давала 25 % надходжень до бюджету [2].

Найбільше скоротився імпорт машин і обладнання, авто та товарів тривалого вжитку, внаслідок цього відбулись масові звільнення в бізнесах, що працювали з імпортом. Водночас здорожчання імпорту створило умови для імпортозаміщення в деяких секторах. 2009 рік був характерним тим, що він випробовував на міцність банківську систему України. Виплата зовнішніх позик, зростання неплатежів за кредитами, зокрема номінованими в доларах США, а також обвальне зниження цін (на 30–50 % максимальних рівнів) на ринку нерухомості – це проблеми, з якими зіткнулись вітчизняні банки. Виникло банкрутство у банківському секторі, що супроводжувалось зміною власників, поглинаннями та подеколи державним втручанням. Низький внутрішній і зовнішній попит, погіршення фінансового становища підприємств, мала доступність кредитних ресурсів, здорожчання імпортного устаткування внаслідок девальвації гривні та збільшення ризиковості інвестицій в умовах невизначеності щодо розвитку економіки зумовили 15 % скорочення капіталовкладень. Падіння доходів і згорання кредитування призвели до скорочення приватного споживання на 8 %. За думкою експертів у 2012–2013 рр. економіка почне відновлюватися, також експерти очікують, що відновлення позитивної світової економічної динаміки стане можливим лише впродовж року після початку стабілізації у фінансовому секторі, що, на їх думку, станеться наприкінці 2011 р. За їх прогнозом, світова економічна динаміка почне дещо поліпшуватися з другого півріччя 2012 р. З огляду на зростання зовнішнього попиту експорт поживавиться в 2012–2013 рр. Імпорт також збільшуватиметься, однак повільніше за експорт з огляду на здорожчання його внаслідок девальвації, малі обсяги кредитування та мляве зростання доходів. Експерти очікують, що дефіцит рахунку поточних операцій зміниться профіцитом 2010 р. На жаль, на думку фахівців не передбачається суттєвих змін у структурі економіки України і збільшення її орієнтації на внутрішній ринок: як і раніше вона залишатиметься дуже відкритою [7].

Прогнози експертів були побудовані з врахуванням таких даних:

1. Середньозважена ціна закупівлі імпортованого природного газу в I кварталі 2010 р. становила 1784,85 грн. за тис. куб., а в II кварталі 2010 р. становитиме 2052,01 грн. за тис. куб. м [9]. Поетапне зрівняння цін на український і імпортний природний газ буде розпочато з 1 грудня 2011 року і завершиться до кінця 2012 р. Україна також зобов'язується до 1 липня 2011 року припинити компенсувати різницю між цінами закупівлі імпортованого природного газу і його реалізації суб'єктам господарювання на виробництво теплової енергії, що споживається населенням, шляхом щоквартального коректування тарифів [8].

2. Після певного зростання ціни на нафту в 2010 р. далі буде спад. Ціна на нафту протягом 2011 р. зазнає нового зниження і коливатиметься в районі 60 доларів за барель, що буде пов'язано з нестійкістю світової економіки. Згідно з урядовим прогнозом соціально-економічного розвитку, в 2011-му ціна на нафту становитиме 75 доларів за барель. У 2012–2013 рр. очікувана ціна – 78–79 доларів за барель [10].

3. Попит на метали на світових ринках почне поживавлюватися не раніше другої половини 2011 р.

4. Чистий приплив капіталу за фінансовим рахунком буде невеликим. У 2009 р. український бізнес рефінансував лише частину заборгованості за короткостроковими зовнішніми позиками. Приплив капіталу поволі зростатиме в 2012–2013 рр. [7].

5. Друге після Румунії за величиною боргу місце у списку позичальників Україна здобула наприкінці липня 2010 року, отримавши перший транш нового кредиту stand by майже на 2 мільярди доларів. Відтепер загальна сума українського боргу перед МВФ зросла до 12 млрд 660 млн. доларів. Нині на Україну припадає кожен п'ятий долар заборгованості всіх країн перед Міжнародний Валютний Фонд (МВФ) за стандартними кредитними програмами. У 2007 р. зовнішній борг України становив 100 мільярдів гривень. На початок 2010 р. Україна вже мала

316 мільярдів гривень боргів. Це означає, що на кожного українця припадає приблизно 7 тисяч гривень боргу. Продовжуючи такі дії, ми будемо державою-банкрутом. У разі вчасного і повного виділення грошей за програмою stand by (а це понад 15 мільярдів доларів упродовж 2,5 років), борг України перед Фондом досягне пікового значення до кінця 2012 р. і сягне 53 % усього зовнішнього державного боргу. Роком пікових виплат Києва стане 2013 р. Тепер настав час виплачувати кредит stand-by від 2008 р. За підрахунками МВФ, до кінця 2010 р. Україна повинна виплатити фондові близько 110 млн доларів. У 2011 р. – близько 220 мільйонів доларів (це лише відсотки за користування кредитом). Ці суми є незрівнянно меншими, ніж ті, які доведеться повертати МВФ через два роки, віддаючи не лише відсотки, а і власне сам кредит. У 2012 р. розмір платежу з урахуванням виплати тіла кредиту складе понад 3,5 мільярди доларів. У 2013 р. Україна мусить сплатити МВФ понад 6 мільярдів доларів. В Україні тривають дискусії довкола оприлюдненого нещодавно меморандуму з МВФ, рішення про підвищення цін на газ для населення, а також про рішення підвищити пенсійний вік для жінок. Такі рішення – це єдиний шлях зберегти економічну незалежність України, стабілізувати фінансову ситуацію, зменшити розмір державного боргу, припинити руйнування вітчизняної нафтогазової галузі і системи житлово-комунального господарства. Положення Меморандуму з МВФ не торкнуться життєвого рівня найбідніших українців. Для них передбачається адресна допомога та субсидії. Зміна пенсійного віку для чоловіків і жінок пояснюється намаганням України дорівнятися до світової практики. Передбачається, що такий перехід буде поступовим: пенсійний вік для жінок щорічно підвищуватиметься на півроку, збільшившись на 5 років до 2020 року [11].

Висновки. Як вже наголошувалось, криза – це не лише неймовірно великі втрати та випробування, але це нормальний циклічний процес функціонування економіки і водночас прискорення модернізації сучасного світоустрою, підґрунтя для утвердження нового і перспективного.

На нашу думку, важливим комплексом заходів щодо подолання економічної кризи є створення в економіці мотиваційного механізму піднесення виробництва. Його головною метою є, по-перше, створення умов рівновігдності різних сфер економічної діяльності за певного пріоритету виробничої діяльності на період виходу з кризи. По-друге, мотиваційний механізм має створювати умови для забезпечення вигідності збільшення маси прибутку (доходу) переважно не за рахунок підвищення його норми, а в результаті розширення обсягу виробництва і реалізації товарів та послуг. Також доцільним буде підвищення сукупного попиту на вітчизняну продукцію. Істотне значення має підвищення дієвості системи існуючих засобів регулювання ціноутворення. Було б доцільним розглянути можливість та форми термінового запровадження, поряд з існуючою, так званої "твердої" валюти для кредитування сукупного попиту з прив'язкою її курсу до найстабільнішої іноземної валюти і забезпеченням за рахунок валютних резервів НБУ кредитів та гарантій міжнародних фінансових організацій. Варто усвідомлювати, що Україні потрібна жорстка продумана бюджетна політика. Загалом потрібно зазначити, що перелічені заходи подолання кризи виробничої сфери, безумовно, не охоплюють увесь спектр антикризових чинників, тому що нагромаджений комплекс проблем являє собою надто складну систему. Нестабільність є майже стабільною ознакою ринкової системи господарювання. А тому економіка постійно потребує контролювання її стану і коригування динаміки її розвитку.

1. Цитата з: *The New Times*. – 2009. – № 42, МАКС НОРДАУ. 2. Інтерв'ю Віталія Коржа, народного депутата України (БЮТ) (канд. екон. наук.) // *Українська Правда*. 3. Інтерв'ю Александра Охрименка, радника представника ОАО АБ "Укргазбанк"; кандидат економічних наук // *Економічна Правда*. – 08.10.2010 р. 4. Газета "Moody's" від 24.08.2010 р. 5. Анатолій Гальчинський (професор, Інститут стратегічних оцінок) // *Дзеркало тижня*. 6. Мочерний С.В. *Основи економічних знань*. – К., 2001. – 312 с. 7. Інформаційний бюлетень Міжнародного центру перспективних досліджень вісник центру. 8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.epravda.com.ua/news/2008/10/29/167285/view_print/ 9. [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <http://kiev.pravda.com.ua/news/4c45451a36d9f/> 10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/~1/0/all/2010/09/04/208513> 11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zaxid.net/newsua/2010/8/11/143034/> 12. Бєляєв О.О., Бєбєло А. С.Б. Політична економія: Навч. посібник – К.: КНЕУ, 2001. – 328 с.

УДК 338.24:658.114.012.32

О.Я. Сухорєбська

Національний університет “Львівська політехніка”

РОЗВИТОК СВІТОВОГО РИНКУ ВЕНЧУРНОГО КАПІТАЛУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

© Сухорєбська О.Я., 2010

Досліджені світові тенденції на ринках венчурного капіталу в умовах глобалізації, виявлені впливи світової фінансово-економічної кризи на розвиток венчурного підприємництва у світі. Обґрунтована думка про те, що особливо у кризові та пострєсєсійний періоди саме державні органи влади повинні застосовувати весь арсенал інструментів для того, щоб не припинити реалізацію потрібних інноваційних проєктів, створювати можливості для розвитку інфраструктурних об’єктів, що пришвидшуватимуть розвиток венчурного підприємництва.

Ключові слова: ринок венчурного капіталу, венчурне підприємництво, глобалізація, світова фінансово-економічна криза.

THE WORLD VENTURE CAPITAL MARKET’S DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION

The world tendencies on venture capital markets in the conditions of globalization are investigated in the article, influences of world financial and economic crisis on venture enterprise development are educed. There is a reasonable idea that especially in recession period the public organs must apply all arsenal of instruments for that, not to stop realization of necessary innovative projects, create possibilities for development of infrastructural objects which help to develop of venture entrepreneurship.

Keywords: venture capital market, venture entrepreneurship, globalization, world financial crisis.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв’язок із важливими науковими та практичними завданнями. Світова фінансово-економічна криза 2008–2009 рр. відкрила шлях розвитку нових сфер та галузей економіки, про які раніше згадували лише на провідних теоретичних форумах та конференціях. Криза розкрила проблемні сфери економічного життя і дала шанс для структурних трансформацій більшості сфер життя суспільства, в тому числі і сфери венчурного інвестування зокрема. Необхідність ощадливого використання обмежених природних ресурсів, виробництва екологічних товарів і послуг, зумовлених підвищеною турботою щодо заощадливості та дбайливого ставлення до зовнішнього середовища, екологічними проблемами, з якими зіштовхнулось людство на початку нового тисячоліття активізували діяльність венчурних капіталістів у сфері «чистих технологій та наук про життя». Недостатність розвитку вітчизняного